

วรรณกรรมเพลงเปียโนสำคัญสำหรับเด็วมือซ้าย

Major Piano Works for the Left Hand Alone

ปานใจ จุฬาพันธุ์^{*1}

Panjai Chulapan^{*1}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสำรวจวรรณกรรมเพลงเปียโนสำหรับเด็วมือซ้ายซึ่งมีเทคนิคขั้นสูง เนื่องจากมือซ้ายต้องนำเสนอทั้งทำนองและเสียงประสานในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังต้องมีลีลาในการยืดหยุ่นจังหวะและการเคลื่อนไหวที่ผ่อนคลายเพื่อขยับไปมาบนคีย์บอร์ดทั้งช่วงเสียงสูงและช่วงเสียงต่ำ รวมทั้งต้องมีการใช้เพดัลในการเชื่อมเสียงที่เหมาะสม วรรณกรรมเพลงเปียโนสำหรับเด็วมือซ้ายดังกล่าวประกอบด้วยแบบฝึก เอทูดและบทเพลงขั้นสูงสำหรับแสดงเดี่ยวและแสดงร่วมกับวงออร์เคสตรา ประพันธ์โดยครูเปียโนและนักประพันธ์เพลงที่มีความสามารถ เช่น เซอร์นี ฮอฟมันน์ เลชทิสกี วิตเคนสไตน์และราเวล การสำรวจวรรณกรรมเพลงเปียโนสำหรับเด็วมือซ้ายจะทำให้นักเปียโนชาวไทยรู้จักบทเพลงที่หลากหลายมากขึ้น และทำให้สามารถเลือกบทเพลงในการพัฒนาเทคนิคและสำหรับการแสดงในโอกาสต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: วรรณกรรมเพลงเปียโน / เปียโน / บทเพลงสำหรับเด็วมือซ้าย

Abstract

This article explores piano literatures for the left hand alone. Those works contain advanced techniques since both melodies and accompaniments have to be presented by the left hand only. Furthermore, artistic flexibility and relaxed gestures are also required in order to zoom over the higher and lower ranges of the entire keyboard. Skillful pedal usage

* Corresponding author, e-mail: pj_panjai@yahoo.com

¹ รองศาสตราจารย์ หน่วยปฏิบัติการวิจัยดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Assoc. Prof., Creative Music with Academic Approach Research Unit, FAA, Chulalongkorn University

is also recommended in order to connect all the voices. Repertoires for the left hand alone including exercises, etudes, and advanced compositions for piano solo and piano with an orchestra are those composed by piano teachers and noted composers like Czerny, Hofmann, Leschetizky, Wittgenstein, and Ravel. The survey of piano works for the left hand alone will extend Thai pianists' view of compositions in this genre and therefore enable to guide them to choose appropriate pieces for technique development and performances in various occasions.

Keywords: Piano Literature / Piano / Composition for the Left Hand Alone

วรรณกรรมเพลงเปียโนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งแบบฝึกในลักษณะต่างๆ บทเพลงสำหรับแสดงเดี่ยว และบทเพลงสำหรับแสดงร่วมกับวงแชมเบอร์หรือวงออร์เคสตรา มักเป็นบทเพลงที่มีการเสนอทำนองหลักในแนวเสียงสูงและใช้มือขวาในการบรรเลง ส่วนมือซ้ายทำหน้าที่เสนอเสียงประสานที่ทำให้บทเพลงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น บทบาทของมือซ้ายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของการประพันธ์เพลงในแต่ละยุค การเปลี่ยนแปลงของเนื้อดนตรีในยุคต่างๆ ตั้งแต่ยุคบาโรกจนถึงยุคโรแมนติกมีส่วนสำคัญที่ทำให้มือซ้ายถูกลดความสำคัญลงไป กล่าวคือเนื้อดนตรีในยุคบาโรกเป็นแบบสอดประสานแนวทำนอง (Contrapuntal Texture) หรือที่เรียกว่าดนตรีหลากหลาย (Polyphony) ทำนองหลายแนวถูกนำเสนอพร้อมกันและมีความสำคัญเท่ากัน ทำให้บทบาทของมือซ้ายเท่ากับมือขวา ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคคลาสสิก เนื้อดนตรีส่วนใหญ่เป็นแบบทำนองและเสียงประสาน (Melody and Accompaniment) หรือที่เรียกว่าดนตรีประสานแนว (Homophony) ทำให้มือซ้ายถูกกำหนดให้บรรเลงเสียงประสานมากกว่าทำนอง ไม่เน้นเทคนิคหรือความดั่งเท่ามือขวา ถึงแม้ว่านักเปียโนบางคนอาจจะมือน้อยที่แข็งแรงหรือถนัดซ้ายเป็นทุนเดิม ก็ต้องบรรเลงตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ ทำให้ไม่ได้ใช้มือซ้ายอย่างเต็มที่ และในที่สุดเมื่อนักเปียโนต้องซ้อมและใช้มือขวาในการนำเสนอทำนองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในบทเพลงแล้ว บางคนก็อาจจะเลยหรือไม่มีเวลาในการพัฒนาเทคนิคในมือซ้ายให้ทัดเทียมมือขวา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความคล่องแคล่วและความแข็งแรงของมือซ้ายลดลงไปโดยปริยาย

ในช่วงต้นของยุคโรแมนติกซึ่งเป็นยุคที่มีนักเปียโนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และเริ่มมีการสอนเปียโนกันอย่างจริงจัง ครูเปียโนและนักประพันธ์เพลงหลายคนตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการใช้มือซ้ายจึงได้ประพันธ์บทเพลงที่เน้นฝึกมือซ้ายมากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ บทเพลงสำหรับบรรเลงทั้งสองมือแต่เน้นเทคนิคในมือซ้ายมากกว่า และบทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้าย² บทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้าย ไม่ว่าจะเป็นแบบฝึก (Exercise) บทฝึกหรือเอตูด (Etude) หรือบทเพลงมาตรฐานถูกประพันธ์ขึ้นโดยครูเปียโน เช่น คาร์ล เซอร์นี (Carl Czerny, ค.ศ.1791-1857) มอริตส์ มอสคอฟสกี (Moritz Moszkowski, ค.ศ.1854-1925) และเลโอโพลด์ กอดอฟสกี (Leopold Godowsky, ค.ศ.1870-1938) ซึ่งมักประพันธ์แบบฝึกหรือเอตูดเพื่อใช้สอน ส่วนนักประพันธ์เพลงอาชีพ เช่น โยฮันเนส บรามส์ (Johannes Brahms, ค.ศ.1833-1897) และโมริส ราเวล (Maurice Ravel, ค.ศ.1875-1937) มักประพันธ์บทเพลงที่เน้นอารมณ์ความรู้สึกและใช้เทคนิคขั้นสูง

นักเปียโนชาวไทยส่วนใหญ่คุ้นเคยกับแบบฝึกที่ประพันธ์โดยเซอร์นี เช่น ชุดแบบฝึก *School for the Left Hand, Op.399* และ *24 Studies for the Left Hand, Op.718* สำหรับบรรเลงทั้งสองมือ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าแบบฝึกดังกล่าวจะเน้นเทคนิคในมือซ้ายมากกว่าแบบฝึกทั่วไปก็ยังไม่ใช้เทคนิคขั้นสูงที่พบในแบบฝึกหรือเอตูดสำหรับเดี่ยวมือซ้ายซึ่งมักมีเทคนิคที่ยากขึ้นไปอีกหลายเท่าตัวเนื่องจากในแบบฝึกสำหรับเดี่ยวมือซ้ายนั้น มือซ้ายต้องทำหน้าที่บรรเลงทั้งทำนองและเสียงประสานในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ในแบบฝึกสำหรับเดี่ยวมือซ้ายยังมีเทคนิคสำคัญอีกประการหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง นั่นคือการย้ายตำแหน่งมือ กล่าวคือโดยทั่วไปทำนองเพลงมักอยู่ในช่วงเสียงที่สูงกว่าเสียงประสาน มือซ้ายจึงต้องขยับหรือกระโดดไปมาบนคีย์บอร์ดเพื่อให้ครอบคลุมทั้งทำนองและเสียงประสาน การกระโดดที่แม่นยำและทันเวลาจึงเป็นเทคนิคที่ต้องฝึกฝน รวมทั้งการยืดหยุ่นจังหวะเพื่อให้เกิดลีลาการบรรเลงที่ไพเราะและต่อเนื่องเหมือนกำลังบรรเลงด้วยมือทั้งสองข้าง นอกจากนี้ยังต้องใช้เพดลให้เหมาะสมเนื่องจากต้องใช้ในการเชื่อมเสียงตลอดเวลา เรียกได้ว่ามีความซับซ้อนกว่าบทเพลงสำหรับบรรเลงทั้งสองมือ การสำรวจวรรณกรรมเพลงเปียโนสำหรับเดี่ยวมือซ้ายจะทำให้ นักเปียโนชาวไทยรู้จักบทเพลงที่หลากหลายมากขึ้น สามารถเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อใช้ในการพัฒนาเทคนิคขั้นสูงและเป็นตัวเลือกใหม่สำหรับการเลือกบทเพลงในการแสดงต่างๆ

เซอร์นีเป็นครูเปียโนชาวออสเตรียที่มีลูกศิษย์สำคัญหลายคน รวมทั้งฟรานซ์ ลิสต์ (Franz Liszt, ค.ศ.1811-1886) และทีโอดอร์ เลชทิสกี (Theodor Leschetizky, ค.ศ.1830-1915) เซอร์นี

² บัญญัติศัพท์โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก สุวรรณธาดา คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประพันธ์แบบฝึกสำหรับเดี่ยวมือซ้ายไว้หลายบท เช่น *Two Etudes for the Left Hand Alone, Op.735* จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่าใน *Etude No.1* เมื่อบรรเลงโน้ตตัวแรกในแต่ละห้องแล้วต้องรีบยกมือขึ้นหรือพลิกมือมาทางด้านขวาเพื่อบรรเลงคอร์ด ซึ่งต้องบรรเลงให้ต่อกันมากที่สุด ตามด้วยการเน้นทำนองในช่วงเสียงที่สูงขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 *Etude No.1, Op.735* ของเซอร์นีย์ ห้องที่ 1-3

ครูเปียโนที่สมควรกล่าวถึงอีกคนหนึ่งคือโจเซฟ ฮอฟมันน์ (Josef Hofmann, ค.ศ.1876-1957) ซึ่งประพันธ์เอตูดสำหรับเดี่ยวมือซ้ายสำหรับลูกศิษย์ไว้ ได้แก่ *Etude in C major for the Left Hand Alone, Op.32* เป็นเอตูดที่ไม่ยากมากนัก ประกอบด้วยประโยคที่ใช้โน้ตคู่ห้า คู่หกและคู่แปดอย่างต่อเนื่อง ถ้าได้ฝึกแล้วจะช่วยยืดช่วงนิ้วให้สามารถบรรเลงคู่เสียงที่มีขนาดกว้างได้ดีขึ้น (ตัวอย่างที่ 2 และ 3)

ตัวอย่างที่ 2 *Etude in C major for the Left Hand Alone, Op.32* ของฮอฟมันน์ ห้องที่ 46-47 เน้นการฝึกคู่แปด

ตัวอย่างที่ 3 *Etude in C major for the Left Hand Alone, Op.32* ของฮอฟมันน์ ห้องที่ 50-51 เน้นการฝึกคู่ห้าและคู่หก

ครูเปียโนที่สำคัญอีกคนหนึ่งคือทีโอดอร์ เลชทิสกี (Theodor Leschetizky, ค.ศ.1830-1915) ซึ่งเคยเรียนเปียโนกับเชอร์นี เลชทิสกีได้ประพันธ์บทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายไว้ชื่อว่า *Andante finale de 'Lucia di Lammermoor', Op.13* มีความไพเราะซับซ้อนพอสมควร และเนื่องจากเพลงนี้อยู่ในกุญแจเสียงทางแฟล็ต ทำให้เวลาฝึกต้องขยับมือไปในทิศทางที่ค่อนข้างแตกต่างออกไปจากกุญแจเสียงทางชาร์ป ถ้านักเรียนสามารถฝึกบทเพลงในกุญแจเสียงทางแฟล็ตนี้ควบคู่ไปกับกุญแจเสียงทางชาร์ปก็จะทำให้สามารถขยับมือไปในทิศทางที่หลากหลายและคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการใช้เพดัลก็มีข้อควรระวังหลายจุด โดยเฉพาะในช่วงที่มีมือต้องกดโน้ตตัวล่างสุดจนถึงตัวบนสุดในแต่ละคอร์ด ผู้ฝึกต้องทดลองและสำรวจว่าจะต้องเหยียบเพดัลลึกแค่ไหนและเมื่อถึงจังหวะสุดท้ายในแต่ละห้องจะค่อยๆ ยกเพดัลขึ้นด้วยความเร็วเท่าใดก่อนที่จะเหยียบลงไปอีกครั้งเมื่อมือเปลี่ยนไปกดคอร์ดอื่น เนื่องจากในการบรรเลงด้วยมือซ้ายเพียงมือเดียวนั้น เราไม่สามารถกดโน้ตตัวล่างสุดหรือเสียงเบสได้นานเท่ากับการบรรเลงทั้งสองมือ ซึ่งมือซ้ายสามารถกดโน้ตเบสไว้นานกว่าที่กำหนดเล็กน้อยเพื่อให้เสียงกังวานต่อเนื่องได้ (ตัวอย่างที่ 4)

ตัวอย่างที่ 4 *Andante finale de 'Lucia di Lammermoor', Op.13* ของเลชทิสกี ห้องที่ 1-4 ฝึกการนำเสนอทำนองที่ไพเราะพร้อมเสียงประสาน

บรามส์เป็นนักประพันธ์เพลงอีกคนหนึ่งที่ประพันธ์ *Chaconne in D minor for the Left Hand Alone* ซึ่งเป็นเพลงสุดท้ายในเอชุดชุด *5 Studies, Anh.1a/1* ไว้สำหรับการฝึกเทคนิคในมือซ้าย ซาโคบบพนี้เรียบเรียงมาจาก *Violin Partita No.2 in D minor, BWV 1004* ของโยฮันน์ เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach, ค.ศ.1685-1750) ความยากของเพลงบพนีอยู่ที่การใช้มือซ้ายเพียงมือเดียวบรรเลงคอร์ดเต็มแบบที่บรามส์ชอบใช้ เวลาซ้อมต้องฝึกกางมือ หุบมือและผ่อนคลายกล้ามเนื้อให้ทันเวลา รวมทั้งต้องฝึกใช้เพดัลให้สอดคล้องกับประโยคเพลง มีจังหวะในการเหยียบยกและมีความลึกที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เสียงดังกังวาน ไม่แห้งจนเกินไป นอกจากนั้นในตัวอย่างที่ 5 จะเห็นว่าในท่อนที่ 7 ต้องเล่นคอร์ด E diminished ที่กว้างและมีทำนองหลักเป็นโน้ตตัวบนสุด ตามด้วยคอร์ด A major แบบอาร์เบโจ ซึ่งในการบรรเลงคอร์ดทั้งสองต่อนี้ผู้ฝึกต้องใช้เวลาพอสมควรในการกดนิ้ว 1 จำนวน 2 ครั้งในคอร์ดแรก ตามด้วยการย้ายมือมาเล่นโน้ต A ในช่วงเสียงต่ำ ต้องฝึกย้ายมืออย่างรวดเร็วและปรับลีลาจังหวะให้ยืดหยุ่น ไม่ให้ฟังแล้วรู้สึกว่าจะทันหันเกินไป เนื่องจากการยากที่จะบรรเลงประโยคนี้ได้ตรงตามอัตราจังหวะที่บันทึกไว้ (ตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 *Chaconne in D minor for the Left Hand Alone* ของบรามส์ ท่อนที่ 1-8

นอกจากนั้นยังมีช่วงที่บรามส์กำหนดไว้ว่าไม่ต้องใช้เพดัล ซึ่งต้องบรรเลงด้วยความเบา *p* และแบบสตั๊กกาโตบนโน้ตตัวแรกของแต่ละกลุ่ม ผู้ฝึกต้องใช้วิธีการคีย์แล้วดึงข้อนิ้วเข้าหาตัวอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้เสียงที่เบา ลอย และไม่ทึบ (ตัวอย่างที่ 6)

ตัวอย่างที่ 6 Chaconne in D minor for the Left Hand Alone ห้องที่ 98-101

มอสคอฟสกีเป็นนักเปียโนและครูสอนดนตรีชาวเยอรมันเชื้อสายโปแลนด์ที่ประพันธ์บทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายไว้ได้แก่ 12 Etudes for the Left Hand Alone, Op.92 เทคนิคที่ใช้ในเอตูตชุดนี้ถึงแม้ว่าไม่ยากเท่าใดนัก แต่ก็ครอบคลุมเทคนิคที่สำคัญทุกประเภท เทคนิคที่มอสคอฟสกีกำหนดให้ฝึกในแต่ละบทไว้นั้น ผู้ฝึกต้องใช้เวลาและสมาธิในการฝึกไม่น้อยเพื่อให้สามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องและเกิดการพัฒนาเทคนิคที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่นใน Etude No.3 in A minor (Allegro ma non troppo) พบว่าถึงแม้คู่เสียงส่วนใหญ่เป็นคู่สาม คู่หกและคู่แปดที่มีเครื่องหมายชาร์ปและแฟล็ตไม่มากนัก ผู้ฝึกต้องฝึกกางและหุบมือเพื่อให้สามารถกดโน้ตทุกตัวได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกความยืดหยุ่นและการเปลี่ยนทิศทางของมือที่ติดอีกด้วย เนื่องจากต้องกดคีย์ดำซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ตัวอย่างที่ 7)

ตัวอย่างที่ 7 Etude No.3 for the Left Hand Alone, Op.92 ของมอสคอฟสกี ห้องที่ 1-4

ส่วนแมรี วูร์ม (Mary Wurm, ค.ศ.1860-1938) นักแต่งเพลงและนักเปียโนชาวเยอรมัน-อังกฤษ ซึ่งเคยเรียนเปียโนกับคลารา ชูมันน์ (Clara Schumann, ค.ศ.1819-1896) นั้น ถึงแม้ว่าเราแทบจะไม่เคยได้ยินชื่อและผลงานของเธอเลย แต่เมื่อค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงเปียโนแล้วพบว่า มีบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับเดี่ยวมือซ้ายเช่นกัน อาทิ *Piano Studies for the Left Hand Alone, Op.51* ประกอบด้วยเอตูตทั้งหมด 5 ชุดในลักษณะต่างๆ Study No.1 ประกอบด้วยแบบฝึกขนาดสั้นจำนวน 40 บทซึ่งวูร์มกำหนดให้ฝึกทุกวัน แต่ละบทให้ฝึกโดยเริ่มที่กุญแจเสียงที่กำหนดไว้แล้วปรับขึ้นไปทีละครึ่งเสียงจนถึงช่วงเสียงสูงสุดของคีย์บอร์ดแล้วจึงไล่ลงในลักษณะเดียวกัน เทคนิคที่ใช้ในเอตูตมีลักษณะต่างกัน เช่น แบบฝึกบทที่ 2 จากชุดที่ 1 ฝึกการกดโน้ตตัวขวาต่อกันพร้อมกับบรรเลงโน้ตในคอร์ดสลับกันอย่างเบาๆ การบรรเลงในลักษณะนี้ต้องใช้นิ้วครบทุกนิ้วซึ่งทำให้ผู้ฝึกได้ฝึกการลงน้ำหนักนิ้วที่ประโยชน์กว่าคอร์ดแยก และยังได้ฝึกการกางช่องนิ้วระหว่างนิ้ว 3-5 อีกด้วย (ตัวอย่างที่ 8)

ตัวอย่างที่ 8 *Piano Studies for the Left Hand Alone, Op.51* ชุดที่ 1 บทที่ 2 ของวูร์ม
ห้องที่ 1-5

นอกจากนั้นในแบบฝึกบทที่ 38 จากชุดที่ 1 มีการฝึกทริลโดยใช้นิ้ว 1 และ 2 พร้อมกับใช้นิ้ว 5 กดโน้ตเสียงต่ำ โดยไม่มีการเขียนเส้นกันห้องกำกับไว้ ผู้ฝึกสามารถฝึกอย่างต่อเนื่องในอัตราจังหวะช้าก่อน แล้วค่อยเพิ่มความเร็วขึ้นทีละน้อย (ตัวอย่างที่ 9)

ตัวอย่างที่ 9 *Piano Studies for the Left Hand Alone, Op.51* ชุดที่ 1 บทที่ 38 ของวูร์ม

ในยุคต่อๆ มานั้น จะเห็นได้ว่านักประพันธ์เพลงจำนวนหลายคนหันมาประพันธ์เอทูตหรือ บทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายมากขึ้น ในมุมมองของนักประพันธ์เพลงนั้นถือได้ว่าการประพันธ์บท เพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายเป็นความ “ท้าทาย” ต่อฝีมือการประพันธ์ของตนเองเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก ทั้งทำนองและเสียงประสานจะถูกถ่ายทอดโดยมือซ้ายเพียงมือเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นยังต้องใช้ ทักษะขั้นสูงในการประพันธ์ให้นักเปียโนสามารถบรรเลงได้อย่างเข้ามือไม่ติดขัด และที่สำคัญคือเป็น บทเพลงที่มีนักเปียโนชั้นยอดจำนวนไม่กี่คนที่สามารถบรรเลงได้ดี

นักประพันธ์เพลงที่ประพันธ์เอทูตและบทเพลงขั้นสูงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายไว้จำนวนมากคือ กอดอฟสกี กอดอฟสกีเป็นนักเปียโนชาวโปแลนด์-อเมริกันที่มีชื่อเสียงจากการนำเอทูตของโชแปงมา เรียบเรียงใหม่ ในส่วนของบทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายนั้น กอดอฟสกีก็ประพันธ์ไว้จำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่มีกฎแฉเสียงและเสียงประสานที่ซับซ้อนและใช้เทคนิคขั้นสูง เช่น *Capriccio (Patetico) in C-sharp minor for the Left Hand Alone; Impromptu; Meditation; Prelude and Fugue; Suite for the Left Hand* และ *6 Waltz-Poems*

Meditation เป็นเพลงที่เน้นความไพเราะต่อเนื่องของทำนองหลักและทำนองรอง ซึ่ง ทำนองหลักและทำนองรองดังกล่าวต้องแยกออกจากกันให้ชัดเจน ผู้ฝึกต้องกดโน้ตตัวแรกและถ่าย น้ำหนักไปกดโน้ตตัวต่อไปโดยไม่ให้เสียงขาด ต้องบรรเลงอาร์เปจियोในตอนที่ 1 โดยไม่เคร่งครัดจังหวะ และนำเสนอทำนองหลักให้ลอยและชัดตลอดทั้งเพลง (ตัวอย่างที่ 10)

ตัวอย่างที่ 10 *Meditation* ของกอดอฟสกี ห้องที่ 1-2

ส่วน *Prelude and Fugue for the Left Hand Alone (on the Theme B-A-C-H)* ประกอบด้วยเพรลูดและฟิวก์ ทำนองหลักของฟิวก์ประกอบด้วยโน้ตหลักคือ B, A, C และ B^b ซึ่ง นำมาจากชื่อของบากนั้เอง (ตัวอย่างที่ 11)

ตัวอย่างที่ 11 Fugue จาก *Prelude and Fugue for the Left Hand Alone (on the Theme B-A-C-H)* ของกอดออสกี ห้องที่ 1-9

Fugue
Allegro energico ♩ circa 92

ส่วนบทเพลงที่เน้นฝึกความคล่องแคล่วและความเร็ว คือ *Etude macabre* ซึ่งต้องบรรเลงอย่างรวดเร็วและเบามาก นอกจากนั้นกอดออสกียังระบุไว้ในโน้ตเพลงว่าให้ใช้เพดัลซ้าย (Soft Pedal) ตลอดเวลาที่บรรเลงแบบเบามาก (*pp*) ด้วย (ตัวอย่างที่ 12)

ตัวอย่างที่ 12 *Etude macabre* ของกอดออสกี ห้องที่ 1-4

Presto ♩ circa 126

พอล วิตเกินสไตน์ (Paul Wittgenstein, ค.ศ.1887-1961) เป็นนักเปียโนคนสำคัญที่มีบทบาทในการให้นักประพันธ์เพลงและนักเปียโนหันมาสนใจบทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายมากขึ้น และทำให้เกิดวรรณกรรมเพลงเปียโนตามมาเป็นจำนวนมาก วิตเกินสไตน์เป็นนักเปียโนที่มีความสามารถ เคยเรียนเปียโนกับเลซทิสกี อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายที่วิตเกินสไตน์ต้องเข้าร่วมเป็นทหารในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และทำให้เขาต้องสูญเสียแขนขวาไปหลังจากถูกยิงที่ข้อศอก

เมื่อสงครามสงบวิตเคนสไตน์ก็เริ่มกลับมาซ้อมเปียโนอีกครั้งด้วยการใช้มือซ้ายเพียงข้างเดียว เขาประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายไว้หลายบทและนอกจากนั้นยังได้ว่าจ้างนักแต่งเพลงจำนวนมากให้แต่งเพลงสำหรับตัวเองอีกด้วย

School for the Left Hand เป็นชุดเพลงที่เกิดจากการเรียบเรียงและการจัดบันทึกของวิตเคนสไตน์ในช่วงที่กลับมาซ้อมเปียโนอีกครั้งหลังสงคราม เขาได้เขียนในคำนำว่าการเลือกใช้นิ้ว (fingering) อาจดูแปลกสำหรับนักเปียโนที่ไม่ชินกับการบรรเลงด้วยมือซ้ายเพียงมือเดียวซึ่งต้องใช้ข้อมือช่วยส่งปลายนิ้วให้เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วเพื่อการบรรเลงที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะคอร์ดในลักษณะต่างๆ เทคนิคอีกประการหนึ่งที่วิตเคนสไตน์ให้ความสำคัญคือการใช้เพเดิล เขาเขียนไว้ในคำนำเช่นกันว่าการใช้เพเดิลเป็นสิ่งสำคัญในการบรรเลงด้วยมือข้างเดียว ผู้บรรเลงต้องฝึกใช้เพเดิลให้เหมาะสมโดยเฉพาะการเปลี่ยนเพเดิลกลางประโยค วิตเคนสไตน์ได้ระบุการใช้เพเดิลลงในโน้ตเพลงเฉพาะตอนที่ค่อนข้างยากเท่านั้น ส่วนในจุดอื่นเขาให้นักเปียโนเลือกใช้เองตามความเหมาะสม *School for the Left Hand* แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ *Vol 1: Technical Exercises*; *Vol 2: 14 Etudes* และ *Vol 3: 27 Transcriptions* เล่มที่ 2 และ 3 มีลักษณะเหมือนกันคือเป็นบทเพลงที่เรียบเรียงมาจากบทเพลงอื่น ทั้งเพลงเปียโน เพลงร้องและเพลงสำหรับวงซิมโฟนี

บทเพลงในเล่มที่ 2 มีทั้งหมด 14 บท เรียบเรียงจากบทเพลงที่น่าสนใจ เช่น *Largo* จาก *Sonata in D major, Op.10 No.3* ของเบโทเฟน; ตอนที่ 3 จาก *Violin Sonata in F minor* ของบาค รวมทั้ง *Etude in C minor, Op.10 No.12 (Revolutionary)* ของโชแปงซึ่งวิตเคนสไตน์เรียบเรียงไว้ 2 แบบ แบบแรกประกอบด้วยคู่แปดตามด้วยโน้ตเดี่ยว โดยคงทำนองหลักเดิมไว้และใช้การไล่คู่แปดขึ้นลงแทนการไล่บันไดเสียงด้วยโน้ตตัวเดียว (ตัวอย่างที่ 13) ส่วนแบบที่สองประกอบด้วยชั้นคู่ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ

ตัวอย่างที่ 13 บทเพลงเรียบเรียงจาก *Etude in C minor, Op.10 No.12* แบบที่ 1 โดยวิตเคนสไตน์ ห้องที่ 1-4

เอทูดสำหรับเดี่ยวมือซ้ายที่น่าสนใจอีกบทหนึ่งคือบทที่วิตเกินสไตน์เรียบเรียงจากชุด *Études-poésies, Op.53* ซึ่งประพันธ์โดยแฮเบอร์เบียร์ ฮาเบอร์เบียร์ (Ernst Haberbier, ค.ศ.1813-1869) เอทูดต้นแบบคือบทที่ 20 มีชื่อว่า *Tremolo* จะเห็นจากตัวอย่างที่ 14 ว่าเอทูดต้นแบบใช้มือทั้งสองข้างบรรเลงซึ่งไม่ยากนัก เนื่องจากไม่ต้องขยับตำแหน่งมือบ่อยและส่วนมากเป็นการบรรเลงสองมือไม่พร้อมกัน แต่ในตัวอย่างที่ 15 ซึ่งแสดงบทเพลงที่เรียบเรียงโดยวิตเกินสไตน์ จะเห็นว่าผู้ฝึกต้องหมุนข้อมือซ้ายไปมาระหว่างช่วงเสียงสูงและเสียงต่ำ ทำให้บทเพลงเรียบเรียงบทนี้กลายเป็นบทที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนเปียโนชั้นกลางในการฝึกหมุนและผ่อนคลายข้อมือที่ดีมากบทหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 14 *Tremolo* ของฮาเบอร์เบียร์ ห้องที่ 1-4

Presto (♩. = 112)
leggiermente assai, espressione

ตัวอย่างที่ 15 *Tremolo* ที่วิตเกินสไตน์เรียบเรียงขึ้นสำหรับเดี่ยวมือซ้ายห้องที่ 1-4

Presto
leggierissimo

สำหรับนักเปียโนที่มีความสามารถขั้นสูงก็สามารถหัดบทเพลงที่ยากขึ้นได้ ซึ่งมีทั้งบทเพลงเดี่ยว บทเพลงสำหรับเปียโนและวงซิมโฟนีหรือวงออร์เคสตราก็ได้ เช่น *Concerto for Piano and Orchestra No.4 in B-flat major for Left Hand, Op.53* ประพันธ์โดยเซอร์เก โพรโกเฟียฟ (Sergei Prokofiev, ค.ศ.1891-1953) ซึ่งได้รับการว่าจ้างจากวิตเกินสไตน์ *Piano Concerto No. 2 for the Left Hand Alone, Op.28* ประพันธ์โดยเซอร์เก บอร์ตคีวิช (Sergei Bortkiewicz, ค.ศ.1877-1952) และคอนแชร์โตบทสำคัญที่ประพันธ์โดยโมริส ราเวล (*Maurice Ravel, ค.ศ.1875-1937*)

ราเวลประพันธ์ *Concerto for Left Hand Alone in D major* ขึ้นสำหรับวิตเกินสไตน์ซึ่งเป็นผู้แสดงเดี่ยวคอนแชร์โตบทนี้ด้วยตัวเองเมื่อปี ค.ศ.1932 คอนแชร์โตบทนี้มี 1 ท่อน ความยาวประมาณ 15 นาที ใช้เทคนิคการบรรเลงขั้นสูง มีทั้งการโล่อาร์เปจจิ้งขึ้นลงอย่างรวดเร็ว การเล่นคอร์ดเต็มต่อเนื่อง รวมทั้งประโยคคล้ายการดันสด (ตัวอย่างที่ 16) เนื่องจากเพลงบทนี้ได้รับอิทธิพลจากดนตรีแจ๊สในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่พอสมควร

ตัวอย่างที่ 16 *Concerto for Left Hand Alone in D major* ของราเวล ห้องที่ 45-48

ในการศึกษาการบรรเลง *Concerto for Left Hand Alone in D major* จากเว็บไซต์ยูทูบ (www.YouTube.com) พบว่ามีนักเปียโนจำนวนไม่มากนักที่สามารถบรรเลงคอนแชร์โตที่มีเทคนิคขั้นสูงบทนี้ได้ นักเปียโนเหล่านั้นได้แก่ ซอง-ฟิลิป กอยาร์ (Jean-Philippe Collard, เกิด ค.ศ.1948) มาร์ค-อันเดร แฮมลิน (Marc-André Hamelin, เกิด ค.ศ.1961) บอริส เบเรซอฟสกี (Boris Berezovsky, เกิด ค.ศ.1969) และยูจา แวง (Yuja Wang, เกิด ค.ศ.1987) จะเห็นว่านักเปียโนแต่ละคนมีลีลาการบรรเลงเฉพาะตัว เบเรซอฟสกีมีภาษาดนตรีแบบรัสเซียที่อาจดูตันกว่ากอยาร์ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนคือทุกประโยคต้องใช้พลังและเทคนิคขั้นสูงและที่สำคัญต้องมีจุดผ่อนคลายเป็นไม่เกร็ง อาจเป็นช่วงจบประโยคก่อนย้ายตำแหน่งไปช่วงเสียงที่สูงหรือต่ำกว่า หรือช่วงที่ไม่เคร่งครัดเรื่องจังหวะ ไม่เช่นนั้นนักเปียโนจะไม่สามารถบรรเลงเพลงบทนี้ได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

จากการสำรวจวรรณกรรมเพลงเปียโนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับเดี่ยวมือซ้ายนั้น สรุปได้ว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ วรรณกรรมเพลงเปียโนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับบรรเลงทั้งสองมือแต่เน้นเทคนิคในมือซ้ายมากกว่า กับบทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้าย ซึ่งมีทั้งแบบฝึก บทฝึก และบทเพลงมาตรฐานขั้นสูง มีทั้งที่ประพันธ์ขึ้นใหม่และที่นำบทเพลงที่ผู้อื่นประพันธ์ไว้มาเรียบเรียง นักเปียโนที่สนใจฝึกบทเพลงสำหรับเดี่ยวมือซ้ายนั้น ไม่ว่าจะมีความสามารถระดับใด ก็สามารถเลือกบทเพลงที่กล่าวถึงในบทความนี้มาฝึกเพื่อเสริมเทคนิคการบรรเลงของตนเองได้ และไม่จำเป็นต้องฝึกซ้อมอย่างสมบูรณ์จนจบเพลงเพื่อออกแสดงคอนเสิร์ตเท่านั้น แต่สามารถเลือกฝึกเฉพาะบางช่วงของบทเพลงดังกล่าวเพื่อพัฒนาเทคนิคหรือแก้ไขข้อด้อยในมือซ้ายของตนเอง เช่น การบรรเลงอย่างรวดเร็ว การบรรเลงคู่แปดหรือการไล่บันไดเสียง เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการเรื่อง วรรณกรรมเพลงเปียโนสำคัญสำหรับเดี่ยวมือซ้าย เป็นส่วนหนึ่งของผลงานภายใต้หน่วยปฏิบัติการวิจัยดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เกศกะรัต, 2554.
- ปานใจ จุฬาพันธุ์. *วรรณกรรมเพลงเปียโน 2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- วีรชาติ เปรมานนท์. “บทเพลงเพื่อการพัฒนาศักยภาพสำหรับนักเปียโนไทย.” *วารสารดนตรีรังสิต* 5, 2 (2553): 5-19.
- "Boris Berezovsky-Ravel-Piano Concerto for the Left Hand-Vedernikov." Accessed August 11, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=GpM4aiRm7jY>.
- Godowsky, Leopold. “Etude macabre.” Accessed September 8, 2019. [https://imslp.org/wiki/Etude_macabre_\(Godowsky%2C_Leopold\)](https://imslp.org/wiki/Etude_macabre_(Godowsky%2C_Leopold)).
- "Godowsky: Studies on Chopin's Etudes, Op.10 (Stanhope)." Accessed September 12, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=ka2lrfp5C-g>.
- Hofmann, Josef. “Etude in C major for the Left Hand Alone, Op.32.” Accessed September 8, 2019. [https://imslp.org/wiki/EtudefortheLeftHandAlone%2C_Op.32_\(Hofmann%2C_J%C3%B3zsef\)](https://imslp.org/wiki/EtudefortheLeftHandAlone%2C_Op.32_(Hofmann%2C_J%C3%B3zsef)).
- Ravel, Maurice. “Concerto for the Left Hand.” Accessed September 2, 2019. [https://imslp.org/wiki/PianoConcertofortheLeftHand_\(Ravel,_Maurice\)](https://imslp.org/wiki/PianoConcertofortheLeftHand_(Ravel,_Maurice)).
- "Wittgenstein Plays Ravel's Piano Concerto for the Left Hand." Accessed September 8, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=tSxcXdXqLvA>.
- "Yuja Wang-Ravel Left Hand Piano Concerto." Accessed September 1, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=ZbEtk1kdYx4>.